

TEKON s.c. Biuro Doradztwa i Ekspertyz

STRATEGIA ROZWOJU GMINY BRODY

Kierownik projektu

dr Roman K. Sobczak

Prowadzenie

Halina Sobczak , ekonomista

dr hab. Małgorzata Słodowa –Helpa - ekonomista

Opracowanie

prof. dr hab. Janusz Marak

mgr Halina Sobczak

dr hab. Małgorzata Helpa

Michał Sobczak

Współpracownicy ze strony Urzędu Gminy

Wójt Gminy - Zbigniew Wilkowiecki

Zarząd Gminy (aktualnej i poprzedniej kadencji)

Zielona Góra, maj – lipiec 1998, luty – maj 1999

PROJEKT nr PL. 9502.04.02.01 PHARE CBC

**“STRATEGIA ROZWOJU GMINY BRODY WRAZ Z PROGRAMEM
KONWERSJI I GOSPODARCZEGO WYKORZYSTANIA OBIEKTÓW
POMILITARNYCH”**

DIAGNOZA GMINY BRODY

STRATEGIA ROZWOJU GMINY BRODY

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW PRZESTRZENNEGO
ZAGOSPODAROWANIA GMINY BRODY**

**PROGRAM KONWERSJI I GOSPODARCZEGO WYKORZYSTANIA
OBSZARU OBIEKTÓW POMILITARNYCH**

FEASIBILITY STUDY

PROJEKT BUDOWLANY DROGI OLSZYNA - BROŻEK

PROGRAM PROMOCJI GMINY

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	5
CZĘŚĆ 1. PROGRAM STRATEGICZNEGO ROZWOJU GMINY	
1. METODOLOGIA TWORZENIA STRATEGII	8
1.1 SPOSÓB BUDOWY STRATEGII	8
1.2 FUNKCJE STRATEGII I STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	10
2. DIAGNOZA STANU GMINY	11
2.1 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	11
2.1.1 <i>Ogólne informacje o gminie</i>	11
2.1.2 <i>Syntetyczna charakterystyka gminy</i>	12
2.2 ZAŁOŻENIA ROZWOJU SĄSIEDNIEGO POWIATU SPREWA – NYSA – PO NIEMIECKIEJ STRONIE GRANICY	15
2.3 ZAŁOŻENIA ROZWOJU B. WOJEWÓDZTWA ZIELONOGÓRSKIEGO I EUROREGIONU	16
3. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY	17
3.1 UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	17
3.1.1 <i>Sytuacja globalna – perspektywa przyszłości</i>	17
3.1.2 <i>Perspektywa wejścia Polski do Unii Europejskiej</i>	18
3.2 UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE ROZWOJU	18
4. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA STRATEGII	19
5. KIERUNKI STRATEGICZNEGO ROZWOJU GMINY	21
5.1 WIZJA ROZWOJU GMINY	21
5.2 MOCNE I SŁABE STRONY GMINY, SZANSE I ZAGROŻENIA	23
5.3 CELE STRATEGICZNE GMINY I PRIORYTETY	25
5.4 RAMA LOGICZNA STRATEGII	35
6. MECHANIZM WDRAŻANIA STRATEGII	37
6.1 PLAN OPERACYJNY STRATEGII	37
6.2 NADZÓR NAD REALIZACJĄ STRATEGII	45
7. PROGRAM DZIAŁANIA	46
7.1 OGÓLNE UWARUNKOWANIA WSPARCIA REALIZACJI PROGRAMU	46
7.2 PROGRAM PRIORYTETOWYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ	46
7.3 PLAN DZIAŁANIA GMINY W LATACH 1999 – 2003	47
7.4 INSTYTUCJA WSPIERAJĄCA I KOORDYNUJĄCA REALIZACJĘ STRATEGII	48
CZĘŚĆ 2. PROJEKTY PRIORYTETOWE	
8. OPIS WYBRANYCH PROJEKTÓW PRIORYTETOWYCH	50
8.1 PROJEKTY REALIZUJĄCE CEL: "SILNA, KONKURENCYJNA I PRZYJAZNA ŚRODOWISKU GOSPODARKA"	50
8.1.1 <i>UTWORZENIE STOWARZYSZENIA ROZWOJU GMINY BRODY</i>	50 ✓
8.1.2 <i>LOKALNY FUNDUSZ PORĘCZEŃ KREDYTOWYCH</i>	54
8.1.3 <i>PROGRAM ROZWOJU ROLNICTWA ORAZ PRZETWÓRSTWA ROLNO-SPOŻYWCZEGO</i>	54 ✓
8.1.4 <i>BUDOWA BAZY PRZECHOWALNICZEJ ŻYWNOŚCI - CHŁODNI I MROŹNI SKŁADOWEJ</i>	56

8.1.5	GRUPY PRODUCENCKIE ROLNIKÓW.....	58
8.1.6	ROZWÓJ PRZETWÓRSTWA ROLNO-SPOŻYWCZEGO	59
8.1.7	ROZWÓJ USŁUG TURYSTYCZNYCH	60
8.1.8	ROZWÓJ AGROTURYSTYKI.....	61
8.2	HIERARCHIA WAŻNOŚCI I TERMINY REALIZACJI PROJEKTÓW DOTYCZĄCYCH GOSPODARKI I ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.....	62
8.3	PROJEKTY REALIZUJĄCE CEL: "NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA"	63
8.3.1	UPORZĄDKOWANIE GOSPODARKI ODPADAMI.....	63
8.3.2	POPRAWA ZAOPATRZENIA GMINY W WODĘ.....	67
8.3.3	UPORZĄDKOWANIE GOSPODARKI ŚCIEKOWEJ.....	68
8.3.4	PRZEPROWADZENIE ZMIAN W ZAKŁADZIE GOSPODARKI KOMUNALNEJ I MIESZKANIOWEJ.....	69
8.3.5	BUDOWA DROGI ŁĄCZĄCEJ TEREN B. FABRYKI MATERIAŁÓW WYBUCHOWYCH Z PRZEJŚCIEM GRANICZNYM W OLSZYNIE.....	70
8.4	HIERARCHIA WAŻNOŚCI I TERMINY REALIZACJI PROJEKTÓW DOTYCZĄCYCH ROZWOJU INFRASTRUKTURY	71
8.5	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA: HARMONOGRAM REALIZACJI I WIELKOŚĆ NAKŁADÓW INWESTYCYJNYCH.....	71
8.6	PROJEKTY REALIZUJĄCE CEL: EDUKACJA I ZDROWIE SPOŁECZŃSTWA	72
8.6.1	WZROST POTENCJAŁU INTELEKTUALNEGO GMINY.....	72
8.6.2	KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE DOROSŁYCH I DZIECI.....	73
8.6.3	POPRAWA WYPOSAŻENIA SZKOŁY W SPRZĘT KOMPUTEROWY.....	74
8.6.4	OPRACOWANIE I REALIZACJA PROGRAMU REMONTÓW ŚWIETLIC WIEJSKICH	74
8.6.5	OPRACOWANIE I REALIZACJA PROGRAMU URUCHOMIENIA BOISK WIEJSKICH.....	75
8.6.6	BUDOWA BOISKA SPORTOWEGO PRZY SZKOLE W BRODACH.....	75
8.6.7	CENTRUM ZDROWIA I REHABILITACJI.....	76
8.6.8	ŚCIĄGNIĘCIE MŁODYCH I WYKSZTAŁCONYCH LUDZI DO GMINY.....	77
8.7	HIERARCHIA WAŻNOŚCI I TERMINY REALIZACJI PROJEKTÓW DOTYCZĄCYCH EDUKACJI I ZDROWIA SPOŁECZŃSTWA.....	78
8.8	PROJEKTY REALIZUJĄCE CEL: ATRAKCYJNE ŚRODOWISKO I ŁĄD PRZESTRZENNY	79 ✓
8.8.1	ROZWÓJ DZIAŁALNOŚCI POZAROLNICZEJ NA WSI	79
8.8.2	OCHRONA ZASOBÓW PRZYRODY	80
8.8.3	DBAŁOŚĆ O ISTNIEJĄCE ZABYTKI KULTURY.....	80
8.9	HIERARCHIA WAŻNOŚCI I TERMINY REALIZACJI PROJEKTÓW DOTYCZĄCYCH PROJEKTU ATRAKCYJNE ŚRODOWISKO I ŁĄD PRZESTRZENNY.....	81
8.10	PROJEKTY REALIZUJĄCE CEL: EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE GMINĄ	82
8.10.1	ZMIANA SYSTEMU ZARZĄDZANIA GMINĄ	82
8.10.2	OPRACOWANIE I WDROŻENIE SYSTEMU GROMADZENIA INFORMACJI DLA POTRZEB MONITORINGU GMINY.....	84 ✓
8.10.3	ZMIANA SYSTEMU ZARZĄDZANIA FINANSAMI GMINY.....	85
8.10.4	SYSTEM EWIDENCJI OBIEKTÓW I POMIESZCZEŃ DO ZAGOSPODAROWANIA	85 ✓
8.10.5	OPRACOWANIE I UCHWALENIE SYSTEMU PREFERENCJI PODATKOWYCH.....	86 ✓
8.10.6	OPRACOWANIE I WDROŻENIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA NIERUCHOMOŚCIAMI GMINY.....	87 ✓
8.10.7	OPRACOWANIE I WDROŻENIE PROGRAMU PROMOCJI	88 ✓
8.10.8	OPRACOWANIE KATALOGU OFERT FIRM GMINY.....	89 ✓
8.10.9	OPRACOWANIE OFERT GOSPODARCZYCH GMINY.....	89 ✓
8.11	HIERARCHIA WAŻNOŚCI PROJEKTÓW DOTYCZĄCYCH ZARZĄDZANIA GMINĄ.....	90

(projekt)

UCHWAŁA NR
RADY GMINY W BRODACH z dnia1999 r.
w sprawie przyjęcia "Strategii rozwoju Gminy"

Na podstawie art. 1 pkt. 1 i art. 18 ust. 1 ustawy a dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie terytorialnym (tekst jednolity Dz. U. Nr 13, poz. 74 z 1996 roku z późniejszymi zmianami)

uchwała się co następuje:

§1.

Przyjmuje się dokument p.n. "Strategia rozwoju gminy Brody" stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§2.

Określone w "Strategii rozwoju gminy Brody" cele, priorytety i działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gminy stanowią rekomendację do dokumentów programowo-planistycznych służących poprawie jakości życia mieszkańców gminy.

§3.

Wykonanie Uchwały powierza się Zarządowi Gminy, który zobowiązuje się do składania Radzie Gminy corocznych sprawozdań z realizacji przyjętej Strategii.

§4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

WPROWADZENIE

Formalna podstawa realizacji opracowania

Strategia rozwoju gminy Brody stanowi efekt prac wykonanych w ramach projektu nr PL. 9502.04.02.01 "Opracowanie strategii rozwoju gminy Brody wraz z programem konwersji i gospodarczego wykorzystania obiektów pomilitarnych", zrealizowanego w ramach funduszu Unii Europejskiej PHARE Program Współpracy Przygranicznej Polska – Niemcy.

Podstawą realizacji projektu była umowa zawarta w dniu 22.01.1998 r. przez Zarząd Gminy Brody z rdr service & consult GmbH z Mellrichstadt. Po ogłoszeniu upadłości przez rdr, realizacja projektu została przejęta przez TEKON s.c., dotychczasowego podwykonawcę firmy rdr.

Podstawą przejęcia przez TEKON s.c. Biuro Doradztwa i Ekspertyz realizacji projektu były:

- umowa cesji zawarta pomiędzy TEKON s.c. a rdr service & consult GmbH w dniu 22.10.1998r., przy akceptacji Wójta Gminy.
- Addendum do umowy z dnia 22.01.1998r., na mocy którego TEKON s.c. został wykonawcą projektu.

Podstawa opracowania strategii

Na podstawie aktualnie obowiązujących przepisów prawnych nie istnieje ustawowy obowiązek opracowania przez gminę strategii długofalowego rozwoju.

Ogólne ramy formalnoprawne planowania strategicznego w Polsce tworzy Konstytucja RP. Już bowiem jej pierwsze artykuły uzasadniają podmiotowy charakter strategii oraz naczelną pozycję społeczeństwa i dobra ogólnego. Stwierdzają one, że Rzeczpospolita Polska jest:

- "wspólnym dobrem wszystkich obywateli" (art. 1),
- demokratycznym państwem prawnym urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej" (art. 2),
- państwem jednolitym (art. 3).

Przepisy konstytucyjne stanowią, że jednostki samorządu terytorialnego wykonują w ramach ustaw w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność istotną część zadań publicznych.

Ustawa z 8 marca 1990 roku o samorządzie terytorialnym (Dz. U. Nr 13, poz. 741 z 1996 roku, z późniejszymi zmianami) określa, że do zakresu działania samorządu terytorialnego należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym jeśli spełniają dwa warunki:

- nie zostały w drodze ustawy zastrzeżone dla innych podmiotów (art. 6),
- dotyczą zaspokojenia zbiorowych potrzeb mieszkańców gminy (art. 7 ust. 1).

Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym uchwalona 7 lipca 1994 r. określa system planowania przestrzennego w Polsce i wyznacza obowiązujące dokumenty planistyczne w skali gminy.

Strategia rozwoju gminy nie jest wprowadzie obligatoryjnym zadaniem gminy, niemniej jej opracowanie stanowi podstawę właściwego wykonania zadań nałożonych na gminę odgrywając szczególną rolę w zarządzaniu gminą, w tym w ukierunkowaniu bieżącej działalności samorządu gminy.

Cel strategii

Strategia rozwoju gminy służy określeniu kierunków perspektywicznego (długofalowego) społeczno-gospodarczego i przestrzennego rozwoju gminy. Odpowiada na trzy pytania: gdzie jesteśmy?, dokąd zmierzamy?, jak chcemy to osiągnąć?

Strategia stanowi taki program rozwoju, który:

- formułuje cele długofalowe i sposoby ich realizacji,
- ustala hierarchię tych celów,
- podporządkowuje działania doraźne celom długofalowym,
- będzie systematycznie aktualizowany i korygowany,
- ma charakter partnerski (społeczny) czyli powstaje na drodze współdziałania.

Strategia obok Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest podstawowym dokumentem planistycznym i wraz z diagnozą gminy tworzy **program zrównoważonego rozwoju gminy (ekorozwoju)**.

CZĘŚĆ 1.

PROGRAM STRATEGICZNEGO ROZWOJU GMINY

1. METODOLOGIA TWORZENIA STRATEGII

1.1 Sposób budowy strategii

Przystępując do prac nad strategią rozwoju gminy, założono, że uspołecznienie prac nad strategią jest warunkiem zbudowania strategii mającej szansę realizacji, akceptowanej przez mieszkańców jako ich własną koncepcję przyszłości, która będzie przez nich realizowana.

Założono ponadto, że uspołecznienie prac w poszczególnych fazach prac nad uchroni gminę przed "kadencyjnością" planowania i stworzy szansę realizacji długofalowych przedsięwzięć rozwojowych.

Prace nad opracowaniem programu strategicznego rozwoju gminy prowadzone były na trzech wzajemnie powiązanych płaszczyznach:

- metodycznej,
- merytorycznej,
- organizacyjnej.

Prace metodyczne objęły:

- ustalenie metod badań, analiz, ekspertyz niezbędnych dla oceny stanu gminy oraz metody koordynacji poszczególnych zespołów ekspertów, wybór skutecznych metod i technik komunikowania i pracy w dużych zespołach,
- wypracowanie metody opracowania projektów
- wypracowanie metod konsultacji projektu strategii z radnymi i mieszkańcami gminy.

Prace organizacyjne objęły:

- wyłonienie 8 grup ekspertów dla dokonania diagnozy stanu gminy i jej otoczenia oraz pomocy przy opracowaniu strategii rozwoju gminy i sposobu jej realizacji
- wyłonienie, we współpracy z władzami gminy, reprezentantów społeczności lokalnej – uczestników warsztatów strategicznych
- wyłonienie, po zidentyfikowaniu podstawowych "obszarów strategicznych", uczestników poszczególnych zespołów roboczych
- zorganizowanie warsztatów roboczych w trakcie formułowania strategii,
- zorganizowanie spotkań z rolnikami.

Opóźnienie w realizacji strategii, spowodowane upadłością wykonawcy projektu, uniemożliwiło zorganizowanie planowanego spotkania otwartego dla mieszkańców gminy w celu przekonsultowania projektu oraz III warsztatów strategicznych.

Prace merytoryczne zostały zrealizowane w formie:

- warsztatów strategicznych
- warsztatów roboczych w zespołach problemowych
- roboczych spotkań z Zarządem Gminy
- prezentacji wyników prac na spotkaniach Zarządu Gminy i sesjach Rady Gminy
- roboczych spotkań z ekspertami
- prac własnych ekspertów.

Cykl warsztatów w formie warsztatów strategicznych i warsztatów roboczych został zorganizowany dla przedstawicieli społeczności lokalnej gminy, radnych oraz przedstawicieli Urzędu Gminy, spełniając tym samym wymóg uspołecznienia prac. Warsztaty strategiczne zostały przeprowadzone metodą moderacji wizualnej zaś warsztaty robocze – metodą ukierunkowanej dyskusji.

Metody aktywizujące, sprawdzone już w trakcie opracowywania analogicznych programów, okazały się nie tylko efektowne, lecz znacznie bardziej efektywne niż konwencjonalne metody pracy grupowej.

Do udziału w pierwszych warsztatach strategicznych zaproszono ok. 70 osób reprezentujących wszystkie środowiska (głównie radni, sołtysi, urzędnicy, rolnicy, przedsiębiorcy, pracownicy służby zdrowia, nauczyciele)¹.

W trakcie pierwszych warsztatów prace sprowadzały się do działań informacyjno-edukacyjnych mających na celu pogłębienie wiedzy uczestników o tym czym jest strategia rozwoju, jakie wynikają z niej korzyści dla wspólnoty lokalnej oraz jakie zasady należy stosować w trakcie jej tworzenia i wdrażania.

Pierwsze warsztaty strategiczne odbyły się w dniu 06.02.1998 zaś drugie warsztaty – w dniu 26.03.1998. W trakcie pierwszych warsztatów wyłoniono zostały cztery robocze zespoły problemowe związane z głównymi sferami stanowiącymi strategiczne obszary rozwoju gminy. Założono, że w procesie tworzenia i wdrażania strategii liczba i skład zespołów mogą się zmieniać.

Warsztaty robocze w grupach tematycznych zostały przeprowadzone w okresie 17.04 - 28.05.1998. Ze względu na silne związki problemów rozwoju przedsiębiorczości lokalnej z rolnictwem i działalnością okołorolniczą na kolejnych warsztatach te dwa zespoły zostały połączone.

Spotkania odbywały się w trzech grupach tematycznych:

- inicjatyw społecznych (szkolnictwo, służba zdrowia, kultura, sport, rekreacja)
- inicjatyw gospodarczych (rolnictwa i leśnictwa, działalność pozarolnicza)
- infrastruktury technicznej i ochrony środowiska oraz ładu przestrzennego.

Tematyka spotkań warsztatowych obejmuje następujące zagadnienia:

- ocenę silnych i słabych stron gminy oraz jej szans rozwojowych i zagrożeń tkwiących w otoczeniu (I, II warsztaty strategiczne, warsztaty robocze)
- główne obszary działań strategicznych gminy (I warsztaty strategiczne, warsztaty robocze)
- sformułowania wizji rozwoju gminy oraz celów strategicznych (II warsztaty strategiczne, warsztaty robocze)
- formułowania strategii (I, II warsztaty strategiczne, warsztaty robocze)
- wyboru projektów i programów niezbędnych do realizacji strategii (II warsztaty strategiczne, warsztaty robocze)

Warsztaty były też okazją do sondażu opinii o potrzebie tworzenia takiego długookresowego programu rozwoju gminy, o jego horyzoncie czasowym, o gotowości włączenia się mieszkańców w proces tworzenia i wdrażania strategii oraz we wspólne przedsięwzięcia wynikające z tego programu.

Uczestnicy warsztatów opowiedzieli się za powołaniem w gminie instytucji koordynującej jej wdrażanie a także uważali, że strategia jest:

- szansą na poprawę aktualnej sytuacji finansowej,
- podstawą zabiegania o fundusze pomocowe,
- pomocą w przyciągnięciu inwestorów zewnętrznych,
- okazją do lepszego poznania i zagospodarowania zasobów gminy,
- podstawą efektywnego podziału środków budżetowych,
- gwarancją lepszego podziału ról w gminie (między sołectwami),
- podstawą współpracy z gminami sąsiednimi i z Forst.

Założenia do strategii rozwoju będące efektem pracy uczestników warsztatów strategicznych oraz pogłębionej analizy zespołu autorów stworzyły podstawę dalszego wypracowania strategii rozwoju która będzie wdrażana przez gminę i powołaną do tych celów agencję rozwoju lokalnego.

¹ Większość osób uczestniczyła we wszystkich warsztatach, pojawili się jednak i nowi uczestnicy.

1.2 Funkcje strategii i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

1. Funkcje wspólne dla programu Strategii rozwoju gminy oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy obejmują:
 - funkcję informacyjną, która polega na przedstawieniu stanu gminy, spodziewanych zmian sytuacji oraz problemów z tym związanych i jest warunkiem świadomego podejmowania decyzji rozwojowych oraz rzeczywistego udziału mieszkańców w życiu publicznym gminy
 - funkcję aktywizującą, która polega z jednej strony na zmobilizowaniu samych władz gminy do poszukiwania jak najlepszych możliwości rozwojowych, a z drugiej strony - na włączeniu mieszkańców do tych poszukiwań oraz uzyskaniu ich współdziałania przy realizacji nakreślonych zamierzeń rozwojowych
 - funkcję promocyjną, która jest związana z poszukiwaniem zewnętrznego wsparcia rozwoju i polega na eksponowaniu atrakcyjnych celów, możliwości i zamierzeń rozwojowych, mogących przyciągnąć inwestorów czy odbiorców oferowanych usług np. turystów
 - funkcję koordynacyjną, która jest związana zarówno z celową organizacją działań samorządu, jak i z oddziaływaniem na inne podmioty, by dostosowały swoje działania do strategicznych celów rozwoju gminy
 - funkcję regulacyjną, która sprowadza się do sprecyzowania konkretnych zadań i warunków po podejmowaniu przyszłych decyzji wykonawczych
 - funkcję kontrolną, która jest możliwa przez jasne określenie kryteriów oceny skuteczności oraz celowości tych zadań i decyzji.
2. Przyjęcie **uchwałą Rady Gminy Strategii rozwoju gminy Brody** nada jej rangę oficjalnego dokumentu samorządu wskazującego postępowanie dla zapewnienia stabilności i wprowadzania czynników rozwojowych w gminie.

Informacyjna funkcja strategii rozwoju ma na celu dostarczenie jakościowo nowych i aktualnych informacji umożliwiających zarówno organom gminy, jak i organizacjom społecznym, instytucjom publicznym oraz podmiotom lokalnym prowadzenie polityki ofertowej i promocyjnej oraz działań stymulujących osiąganie pozytywnych efektów rozwojowych przez podmioty i lokalną społeczność, prowadzących do kreowania nowych wartości (inicjatywy lokalne, wskazywanie szans i możliwości rozwojowych).

Podstawę sformułowania misji, celów strategicznych i kierunków rozwoju gminy stanowiły:

- dokumenty określające politykę regionalną i kierunki rozwoju w skali krajowej, makroregionu, województwa zielonogórskiego²,
- wyniki analiz diagnostycznych przeprowadzonych na podstawie materiałów udostępnionych przez Urząd Gminy oraz inne instytucje m.in. Urząd Statystyczny, wykonane dla potrzeb opracowania diagnozy opracowania cząstkowe oraz studia³
- opinie i wnioski społeczności lokalnej zgłaszane w trakcie warsztatów strategicznych i spotkań roboczych.

² Wykorzystane dokumenty i opracowania zamieszczone są w wykazie źródeł i literatury stanowiącym Aneks do niniejszego opracowania

³ Wykaz wykonanych opracowań cząstkowych dla potrzeb diagnozy i strategii rozwoju gminy zawiera załącznik3

2. DIAGNOZA STANU GMINY

2.1 Ogólna charakterystyka gminy

2.1.1 Ogólne informacje o gminie

Tabela 1. Podstawowe dane o gminie Brody i okolicznych gminach (stan na 31. 12.1997r.)

Wyszczególnienie	województwo	Brody	Lubsko	Tuplice	Gubin	Trzebiel
Powierzchnia w km ²	8868	240	170	66	380	167
Ludność	677 800	3 700	4 720	3 400	7 430	6 010
Ludność/1 km ²	76	15	28	51	20	36
Kobiety/100 mężczyzn	105	102	100	104	99	102
Napływ ludności ogółem	9098	43	61	60	89	95
Odpływ ludności ogółem	9264	57	79	86	193	111
Saldo migracji	-166	-14	-18	-26	-104	-16
Przyrost naturalny	1638	17	37	-12	31	-7
Przyrost naturalny /1000 ludności	2,42	4,52	7,76	-3,51	4,15	-1,15
Udział pracujących w ogólnej liczbie ludności w %	22,49	11,35	8,05	15,59	12,52	17,3
Udział bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w %	5	9,73	9,53	6,47	9,82	3,99
Stopa bezrobocia	15,6	21,1	19,3	12,3	19,2	7,9
Jednostki w systemie REGON	53 876	137	135	194	265	367
Udział firm prywatnych w ogólnej liczbie jednostek w systemie REGON w %	94,88	91,24	93,53	93,3	91,7	93,19
Struktura liczb jednostek w systemie REGON w % wg sektorów EKD:						
- sektor I	bd	8,76	3,40*	3,61	12,45	6,81
- sektor II	bd	16,06	19,5*	11,34	14,72	8,72
- sektor III	bd	75,18	77,09*	85,05	72,83	84,19
Powierzchnia użytków rolnych w ha	354 199	6322	7 941	2 310	12 300	7 301
Udział użytków rolnych w powierzchni gruntów ogółem w ha	39,94	26,30	46,68	35,06	32,39	43,83
Udział lasów w powierzchni gruntów ogółem w %	49,29	64,70	45,89	55,33	57,63	50,39
Powierzchnia chronionego obszaru krajobrazowego (ha)	244 300	12 200	5 500	1 700	15 500	2 500
Udział obszaru chronionego krajobrazu w powierzchni ogółem w %	27,55	50,83	32,35	25,76	40,79	14,97
Liczba pomników przyrody	1 195	24	12	7	23	5
Liczba szkół ogółem	357	2	5	2	9	5
Uczniowie szkół podstawowych	91800	480	420	440	960	810
Miejsca w przedszkolu	15 449	130	145	85	40	115
Dzieci w placówkach przedszkolnych	15126	95	109	58	142	110
Lekarze/10 tys. ludności	16,5	2,7	13,8*	5,9	-	3,3
Dentyści/10 tys. ludności	3,5	2,7	3,0*	3,0	-	1,7
Pielęgniarki/10 tys. ludności	47,3	10,8	45,3*	14,8	-	8,3
Apteki	106	-	4*	1	5*	-
Biblioteki	194	2	3	2	7	-
Woluminy (tys.)	28,36	21,24	34,01	20,01	51,26	-
Liczba osób/1 bibliotekę	3494	1851	1574	1691	9469	-

Wyszczególnienie	województwo	Brody	Lubsko	Tuplice	Gubin	Trzebiel
Czytelnicy (tys.)	130,1	735	3,03	361	1062	-
Czytelnicy/1000 ludności	192	199	643	107	158	-
Zasoby mieszkaniowe – ogółem	198218	979	1229	981	1876	1655
Powierzchnia użytk. mieszkań w tys. m ²	12 576,4	71,8	94,5	63,5	150,8	121,2
Liczba osób / 1 mieszkanie	3,35	3,77	3,83	3,43	3,96	3,63
Liczba sklepów	9053	29	17	56	54	66
Liczba obiektów noclegowych	204	2	-	1	1	-
Abonenci telefoniczni /1000 osób	159,9	115,6	18,0	120,3	39,3	73,6
Drogi gminne i lokalne miejskie w km.	3819	44	55	173	125	85
w tym o nawierzchni twardej	710	3	45	10	45	7
Zużycie wody wodoc./1 mieszk. w m ³	36,2	23,9	17,1	23,9	16,3	13,6
Wodociągi – długość czynnej sieci w km	2742,8	17,2	43,5	51,9	45	43,8
Kanalizacja – długość czynnej sieci kanalizacyjnej w km	676,1	0,3	-	0,6	-	1,0
Dochody budżetu gmin ogółem w tys. zł	655 388,6	3 676,4	15 233,0*	2 887,9	6 625,7	5 650,3
Wydatki budżetu gmin ogółem w tys. zł	682 727,4	3 813,9	15 308,7*	2 812,3	6 666,1	5 966,1
Dochody budżetu gmin ogółem zł/mieszk.	966,94	993,62	749,66*	849,38	891,75	940,15
Wydatki budżetu gmin ogółem zł/mieszk.	1 007,27	1 030,78	753,38*	827,15	897,19	992,70

Uwaga: informacje dotyczące Lubska obejmują miasto i gminę

2.1.2 Syntetyczna charakterystyka gminy

1. Gmina Brody leży w przygranicznej, południowo-zachodniej części województwa zielonogórskiego (od 1.01.1999 – województwa lubuskiego). Gmina Brody sąsiaduje od północy z gminą Gubin, od wschodu - z gminą Lubsko, od południa z gminami Tuplice i Trzebiel. Od zachodu graniczy przez Nysę Łużycką z miastem Forst i powiatem Sprewa – Nysa (Land Brandenburgia). Powierzchnia gminy wynosi 240 km² a zamieszkuje ją 3 700 osób. Średnia gęstość zaludnienia wynosząca 15,4 osoby/1 km² należy do najniższych w województwie i jest dużo niższa niż w sąsiednich gminach i w województwie.

2. Gmina Brody leży przy jednym z głównych szlaków komunikacyjnych jakim jest droga nr 12 (autostrada A-12) wraz z przejściem granicznym w Olszynie/Forst i autostradą A15/E36 prowadzącą z Olszyny do Berlina oraz międzynarodowa linia kolejowa łącząca Wrocław z Forst i Cottbus z możliwością połączenia we wszystkich kierunkach Niemiec m.in. z Berlinem i Dreznem. Dostępność komunikacyjną terenu b. fabryki materiałów wybuchowych oraz Zasięk poprawi planowana nowa droga łącząca teren z przejściem granicznym w Olszynie (Olszyna-Brozek), dla której wykonano projekt budowlany.

3. Gmina Brody znalazła się od 1.01.1999. w powiecie żarskim, którego siedziba władz - Żary została uznana w rankingu miast powiatowych przeprowadzonym w 1998 r., za jedno z dwunastu miast o dużej atrakcyjności inwestycyjnej.

4. Warunki środowiska przyrodniczego, niewielka ilość posiadających gospodarcze znaczenie surowców naturalnych (piaski, żwiry, kreda jeziorna, torfy, węgiel brunatny) oraz surowce odnawialne pochodzenia leśnego i rolniczego zadecydowały o dotychczasowym **rolniczo-leśnym i usługowym** charakterze gminy.

5. Pod względem funkcjonalnym Gminę Brody można podzielić na rolniczo-usługowo-turystyczną część północną i środkową, na rolniczo-usługową część zachodnią oraz na leśną - część południową.

6. W gospodarce gminy w ostatnich latach dominuje sektor prywatny. Udział jednostek prywatnych w ogólnej liczbie jednostek wynosił 91 % (na 31.12.1997). Ogólna liczba jednostek wzrosła w okresie 1995-1997 o 35 %, przy 101 podmiotach prywatnych w 1995 r. i 136 – w 1997 r. Przedmiotem działania większości firm była działalność usługowa, głównie handlowa. Wśród firm prywatnych funkcjonujących w gminie Brody dominują firmy prowadzone przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zarejestrowaną w Urzędzie Gminy.

Dla potrzeb oceny dynamiki rozwoju firm prywatnych obliczono tzw. wskaźniki małej przedsiębiorczości. Najwyższą stopę przedsiębiorczości prezentuje sektor III i sektor I. Pomimo dynamicznie rozwijającego się sektora usług, najwięcej pracujących osób skupiał sektor II (155).

Największą firmą działającą na terenie gminy Brody jest Przedsiębiorstwo Wytwarzania Włókna "LUBTEX" s.c. w Bieczu – producent tkanin obiciowych (117 osób), RADAN 1 sp. z o. o. z siedzibą w Trzebielu prowadząca w gminie Brody eksploatację kruszywa (8 osób), Przedsiębiorstwo Wielobranżowe DART sp. z o. o. z siedzibą w Zielonej Górze prowadząca usługi czyszczenia żeliwa (50 osób). W grupie pozostałych firm występują firmy będące producentami rolnymi oraz drobne firmy przetwórstwa rolno-spożywczego (2 piekarnie, masarnia).

7. W gminie wg stanu na 1.01.1998 r. funkcjonowało 288 indywidualnych gospodarstw rolnych, których średnia powierzchnia wynosiła 19 ha (obliczona łącznie z gruntami dzierżawionymi z A.W.R.S.P). Plony zbóż w gminie są wyższe od średnich w województwie i wynoszą od 22 do 36 dt z ha. Do dobrych plonów można zaliczyć zbiory ziemniaków, roślin oleistych i warzyw.

8. Liczba ludności gminy Brody w latach 1995-1997 nie uległa większym zmianom i utrzymywała się na poziomie 3 3670 -3 700 osób. W gminie na 100 mężczyzn przypada 101 kobiet. Liczba ludności w wieku produkcyjnym sukcesywnie wzrastała – jej udział w ogólnej liczbie mieszkańców w 1997 r. wynosił 55 %.

W gminie występuje w ostatnich latach ujemne saldo migracji. Przyrost naturalny jest stosunkowo wysoki (najwyższy spośród sąsiednich gmin). Stopa bezrobocia systematycznie maleje, choć nadal utrzymuje się na wysokim poziomie (ok. 20 %).

9. Teren gminy można podzielić, ze względu na występujące warunki w użytkowaniu terenu, na część północną i środkową oraz zachodnią, w której występują tereny użytków rolnych oraz obszary zabudowy zagrodowej oraz część południową o znacznym zalesieniu obszaru. W gminie występują:

- użytki rolne o powierzchni 6 318 ha (26,29% obszaru gminy) w tym:
 - grunty orne 3 667 ha (15,26%)
 - sady 15 ha (0,06%)
 - łąki 2 109 ha (8,77%)
 - pastwiska 527 ha (2,2%)
- lasy 15 541 ha (65,66%)
- pozostałe grunty (drogi, tereny zabudowane, nieużytki, tereny różne) 2 177ha (8,05%)

10. Gmina posiada dobre, najlepsze w pasie przygranicznym gleby klasy II, III i IVa położone głównie w północnej części gminy, w rejonie wsi Koło, Dątyń, Kumiałowice, Wierzchno. Są to gleby brunatne i czarne ziemie zaliczone do gruntów orných kompleksu pszennego dobrego i żytznego bardzo dobrego, odpowiednie do uprawy pszenicy, buraków cukrowych, roślin oleistych, żyta, kukurydzy, gryki, jęczmienia oraz wszelkich warzyw, drzew i krzewów owocowych.

11. Naturalne warunki przyrodnicze należy ocenić jako dobre ze względu na łagodny klimat, dobre gleby i duże zalesienie. Obszar przyrzeczny Nysy Łużyckiej nie leży w strefie nadzwyczajnych zagrożeń wylewami rzeki. Lasy zajmują 66% powierzchni gminy (15 350ha) a użytki rolne 26,2% (2400ha). Pozostałe 8% stanowią drogi, wody stojące, tereny zabudowane, nieużytki oraz tereny różne.

12. Gmina jest uboga w surowce mineralne. Dotychczasowe badania geologiczne pozwoliły na udokumentowanie: złóż węgla brunatnego, kruszywa naturalnego, kredy jeziornej i torfu. Gospodarcze znaczenie posiadają jedynie złoża kruszywa naturalnego (piasek, pospółka).

13. Nieruchomości komunalne obejmują nieruchomości gruntowe, w tym leśne oraz nieruchomości budynkowe i lokalowe. W posiadaniu gminy w poszczególnych miejscowościach znajdują się grunty o łącznej powierzchni 627,623 ha obejmujące m.in.:

- grunty o powierzchni 424,29 ha w Jeziorach Wysokich, z czego 417,94 ha obejmuje teren byłej fabryki materiałów wybuchowych
- grunty o powierzchni 199 ha w Zasiokach, na terenie przedwojennego miasta Forst-Berge

14. Gmina nie posiada dotychczas rozwiązanego problemu zaopatrzenia w wodę wszystkich miejscowości. Na ogólną liczbę 20 miejscowości jedynie 11 wsi ma możliwość korzystania z wody wodociągowej. Wodociągi znajdują się w miejscowościach Brody, Jezioro Dolne, Nabłoto, Biecz, Dątyń, Grodziszczce, Koło, Kumiakowice, Wierzchno i Zasioki (d. PGR). W pozostałych dziewięciu miejscowościach gminy mieszkańcy zaopatrują się z indywidualnych (prydomowych) ujęć wody podziemnej korzystając z zainstalowanych w domach urządzeń hydroforowych.

15. Gmina nie posiada dotychczas rozwiązanej gospodarki ściekami bytowo-gospodarczymi. Ścieki odprowadzane są bądź do najbliższych cieków melioracyjnych bądź do przydomowych zbiorników bezodpływowych, z których ścieki wywożone są na nieużytki rolne. Dotychczas na terenie gminy nie istnieją zorganizowane, legalne wylewiska nieczystości płynnych. Sieć kanalizacyjną typu rozdzielczego posiadają jedynie Brody. W Brodach funkcjonuje ponadto lokalna oczyszczalnia ścieków, której lokalizacja nie pozwala na ewentualną rozbudowę. Następstwem nie rozwiązanej gospodarki ściekowej w Brodach jest zanieczyszczenie Jez. Brodzkiego (III klasa czystości - docelowo I klasa czystości) i rzeki Lubszy, której wody nie mieszczą się w żadnej klasie czystości (docelowo I klasa czystości).

16. Gmina nie posiada dotychczas rozwiązanego problemu odpadów komunalnych. System gromadzenia i unieszkodliwiania nieczystości stałych jest częściowo zorganizowany. W większości wsi funkcjonują dzikie wysypiska, które w najbliższym czasie powinny ulec likwidacji. Nieczystości stałe składowane są na dwóch wysypiskach, które nie mają w pełni unormowanych spraw formalno-prawnych. Wysypiska te znajdują się w rejonie Jezior Wysokich oraz w rejonie Biecha. Właściwe gromadzenie i unieszkodliwianie nieczystości stałych wymaga podjęcia natychmiastowych działań organizacyjnych i inwestycyjnych.

17. Łączna długość dróg gminnych wynosi 33,9 km, z czego prawie 78 % stanowią drogi gruntowe. Stan utrzymania dróg należy ocenić jako zły w 60 %. Wszystkie drogi gminne wymagają remontów i modernizacji nawierzchni, wykonania poboczy oraz infrastruktury towarzyszącej.

18. W otoczeniu biznesu w gminie brak jest, poza jednym biurem rachunkowym, instytucji wspomagających rozwój firm prywatnych. Dotychczas drobni przedsiębiorcy mogą liczyć na niewielką pomoc ze strony urzędu zarówno w dostępie do podstawowych informacji niezbędnych w działalności gospodarczej, gdyż w gminie nie działa komórka, której zadaniem byłoby prowadzenie doradztwa dla małych firm i osób rozpoczynających działalność gospodarczą oraz promocja lokalnych przedsięwzięć. Brak jest też systemu preferencji podatkowych wspomagających rozwój firm prywatnych.

2.2 Założenia rozwoju sąsiedniego powiatu Sprewa – Nysa – po niemieckiej stronie granicy

Powiat Sprewa – Nysa (Spree-Neiße) powstał w wyniku reformy powiatowej z byłych powiatów Guben, Forst, Spremberg i Cottbus/Land. Siedzibą władz powiatu jest Forst. Inne ważne miasta obejmują: Guben, Dobern, Spremberg, Welzow, Peitz i Drebkau. Powiat Sprewa – Nysa razem z powiatami Elbe-Elster i Oberspreewald-Lausitz i powiatem miejskim Cottbus tworzy region planowania Łużyce – Spreewald (Lausitz-Spreewald).

Najważniejszym celem koncepcji rozwoju przestrzennego jest **zrównoważony rozwój i oddziaływanie na równorzędne warunki życia na obszarze powiatu wraz z celami głównymi obejmującymi:**

- poprawę jakości środowiska.
- poprawę infrastruktury (włączając budownictwo mieszkaniowe).
- poprawę regionalnej struktury gospodarczej.

Zrównoważony rozwój i równoważne warunki życiowe oznaczają dopasowaną ilościowo i jakościowo ofertę mieszkaniową, zarobkową i infrastruktury publicznej w pożądanej odległości i istnienie środowiska przyjaznego człowiekowi.

W powiecie występują następujące bariery rozwojowe :

- krajobraz zdewastowany przez wydobycie węgla brunatnego z drastycznym, występującym na dużych powierzchniach odciążeniem wód gruntowych i dużym procentem terenów jeszcze nie zrehabilitowanych,
- odłogi przemysłowe i zakładów rolniczych wskutek zmian strukturalnych w gospodarce,
- duże odłogi militarne po siłach wojskowych WNP i Narodowej Armii Ludowej b. NRD składające się z obiektów mieszkalnych, produkcyjnych, szkolnych i wypoczynkowych jak również z terenów ćwiczeniowych z jeszcze niewystarczająco poświadczonymi zagrożeniami,
- dzisiaj nieinteresujący obszar gospodarczy wewnątrz UE z powodu małego potencjału rynkowego,
- tylko 180° promień rozwojowy dla miast Forst i Guben w bezpośrednim sąsiedztwie granicy z Polską.

Podstawą gospodarki w powiecie będzie również przez następne 15 lat wydobycie węgla brunatnego. Po obniżeniu zapotrzebowania w Landzie Brandenburgia na około 35 mln ton węgla rocznie, gospodarka węglowa – energetyczna nadal daje ok. 34 % miejsc pracy w powiecie.

Powiat musi, z powodu naturalnego rozwoju ludnościowego, znaczącej restrukturyzacji gospodarki i dzisiejszego stanu rynku pracy liczyć się do roku 2010 z ujemną prognozą rozwoju demograficznego (przyjmując jako bazowy rok 1992). Prognoza demograficzna wskazuje na zmniejszenie się liczby ludności w okresie do 2010 r. o ok. 11 – 12%.

Z przedstawionych perspektyw rozwojowych wynikają następujące konsekwencje strukturalno – polityczne :

- przemysł węgla brunatnego będzie – szczególnie dla rynku pracy – dalej tracił na wartości; będzie on dawał stosunkowo dużą liczbę miejsc pracy w południowo – wschodniej Brandenburgii poprzez miejsca pracy w górnictwie węgla brunatnego i w skojarzonym z nim przemyśle wytwarzania energii, jednak branże te będą stopniowo traciły swoją dominację;
- należy już dzisiaj obmyślać i tworzyć alternatywy gospodarcze, wychodząc od stabilizującego czynnika, jakim jest obecnie wydobycie węgla brunatnego, należy przestawić się na inne, tworzące profil gospodarczy regionu, branże i gałęzie; restrukturyzacja ta może być dokonana tylko długoterminowo i będzie się składała mozaikowo z poszczególnych części.

Cele rozwoju Łużyc i najważniejsze zadania powiatowej polityki strukturalnej i odpowiadających jej środków określono następująco:

- przyjazny dla środowiska (i poprawiający środowisko) rozwój gospodarczy,
- preferowanie i poprawa kooperacji regionalnej,
- ponadgraniczny rozwój przestrzenny i gospodarczy.

2.3 Założenia rozwoju b. województwa zielonogórskiego i Euroregionu

Opracowana w latach 1994-1995 Strategia rozwoju b. województwa zielonogórskiego przyjęła, że celem głównym jest poprawa jakości życia mieszkańców województwa, stworzenie warunków zrównoważonego rozwoju gospodarczego oraz zapewnienie społeczności województwa odpowiedniego poziomu życia i szans na przyszłość.

Podstawowe cele perspektywiczne sformułowano następująco:

- zlikwidowanie skutków regresu gospodarczego w województwie,
- zapewnienie warunków do zrównoważonego wzrostu gospodarczego województwa.

Jako kryteria oceny realizacji tych celów perspektywicznych przyjęto:

- zmniejszenie stopy bezrobocia
- wzrost społecznej wydajności pracy.

Do uwarunkowań sprzyjających rozwojowi województwa zielonogórskiego zaliczono położenie przygraniczne, międzynarodowe szlaki komunikacyjne, walory przyrodnicze, potencjał wytwórczy, zagraniczne i krajowe rynki zbytu, rynek pracy, dostępność kapitału.

Opracowana w 1995 r. Strategia ekorozwoju Euroregionu przyjęła, że jednym z podstawowych celów strategii jest rozwój cywilizacyjny i ekonomiczny, zmierzający do wyrównania poziomów na obszarach usytuowanych po obu stronach granicy polsko-niemieckiej, stąd cała strefa przygraniczna wymaga odrębnego potraktowania, szczególnie wobec perspektywy włączenia Polski w struktury Unii Europejskiej.

Aktywizacja terenów gmin przygranicznych i związany z tym awans cywilizacyjny wymaga nakładów na infrastrukturę komunalną, komunikacyjną i energetyczną, która podniesie w sposób radykalny atrakcyjność inwestycyjną, wzmocnioną bliskością przejść granicznych.

Główny cel strategii ekorozwoju Euroregionu określono jako :

“Równomierny rozwój Euroregionu pod względem ekonomicznym, społecznym i kulturalnym z zachowaniem szczególnie cennych walorów środowiska naturalnego i jego odtworzeniem tam, gdzie zostało ono zniszczone a gdzie odtworzenie to będzie możliwe z uwagi na uwarunkowania ekonomiczne i techniczne.”

Efektom tych działań będzie wzrost standardów cywilizacyjnych społeczeństwa, zbliżających poziom jego życia do poziomu krajów Unii Europejskiej.

W swoich założeniach strategia ekorozwoju Euroregionu przewiduje podjęcie ofensywy edukacyjnej społeczeństwa, równomierny rozwój w zakresach ekonomicznym, społecznym i kulturalnym z zachowaniem szczególnie cennych walorów oraz wyrównanie zapóźnienia cywilizacyjnego infrastruktury technicznej.

Za główne cele strategiczne Euroregionu w sferze gospodarczej uznano wzrost eksportu z 15% do 40% produkcji, zwiększenie udziału przemysłu wysokiej techniki w produkcji z 4% do 15-18%, zwiększenie potencjału małych i średnich przedsiębiorstw z 20% do 50% udziału w produkcji globalnej oraz wzrost zatrudnienia w sektorze usług z 50% do ponad 60%. Obok przemysłu turystyka powinna stać się drugim motorem rozwoju regionu. Strategicznymi kierunkami rozwoju turystyki są :

- turystyka wiejska i na obszarach leśnych;
- turystyka aktywna, rekreacyjna i specjalistyczna;
- turystyka biznesowa: konferencje, kongresy itp.;
- turystyka przygraniczna i tranzytowa.

W obszarze rozwoju potencjału ludzkiego za cel strategiczny uznano przystosowanie znacznej liczby placówek oświaty do podjęcia form kształcenia zgodnych ze strategicznymi kierunkami rozwoju gospodarczego Euroregionu.

3. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

3.1 Uwarunkowania zewnętrzne

3.1.1 Sytuacja globalna – perspektywa przyszłości

Spółeczeństwo postindustrialne

Przemiany społeczne zachodzące na świecie pod koniec XX wieku nazywane są drugą rewolucją przemysłową lub III falą cywilizacji (Daniel Bell, Alvin Tofler).

Nowy porządek społeczny połączony z nadejściem społeczeństwa postindustrialnego odnosi się do społecznej zmiany w czterech głównych wymiarach:

- zmiany w nastawieniach, wartościach i przekonaniach włączywszy w to nastawienie do pracy i wobec przełożonych a także równowagę pomiędzy eksploataowaniem a ochroną złóż naturalnych
- zmiany w instytucjach społecznych, szczególnie w rodzinie, wzrost roli i samodzielności kobiet.
- zmiany w strukturze społecznej dotyczące zaniku wielu tradycyjnych grup zawodowych, zanik klasy robotniczej
- zmiany w podejściu do życia, zmiany stylu życia

Nowa istota pracy związana będzie ze wzrostem popytu na wiele rodzajów usług (gospodarka usług) związanych ze wzrostem poziomu życia oraz spadkiem dotychczasowego intensywnego wytwarzania (gospodarka produkcji) dóbr.

Podstawowym zasobem nowej gospodarki będzie **wiedza**. Głównym elementem pracy dla wielu osób stanie się posiadana przez nie wiedza i zmniejszy się znaczenie wspólnego środowiska pracy gromadzącego pracowników w jednym miejscu w celu wykonywania danego zawodu.

Podstawowe megatrendy europejskie

- Przewaga czynnika informacyjnego nad czynnikiem materialnym produkcji. Dematerializacja rozwoju gospodarczego
- Rozwój rynku usług turystycznych na terenie Europy (bezpieczeństwo), turystyka ekstremalna, specjalistyczna, agroturystyka
- Potrzeba restrukturyzacji rolnictwa – dywersyfikacja produkcji rolniczej na:
 - ✓ pielęgnację krajobrazu i świadczenie usług komunalnych
 - ✓ wypoczynek
 - ✓ głębokie przetwarzanie produktów rolniczych
 - ✓ produkcja specjalistyczna
 - ✓ rzemiosło
 - ✓ usługi różne
- Potrzeba rozwoju dziedzin pracochłonnych
- Ekorozwój – zrównoważony rozwój gospodarczy z uwzględnieniem ochrony środowiska
- Nowoczesne trendy technologiczne; informatyka, elastyczne systemy produkcji, biotechnologia, nowe materiały- inżynieria materiałowa,

3.1.2 Perspektywa wejścia Polski do Unii Europejskiej

Dążenie Polski do integracji ze strukturami zachodnioeuropejskimi, nieodległa perspektywa tej integracji sprawia, że **nawet w skali lokalnej uwzględniać należy uwarunkowania związane z funkcjonowaniem Unii Europejskiej**. Integracja z Unią Europejską wymaga bowiem:

- przyswojenia europejskich standardów informacyjnych i planistycznych,
- przyjęcia standardów ekologicznych UE poprzez racjonalizację wykorzystania wody, surowców, energii z jednoczesnym zmniejszeniem obciążenia środowiska,
- zapewnienia godziwych warunków życia, pracy, edukacji.

Wejście w struktury zachodnioeuropejskie w konfrontacji z tzw. europejskim modelem życia wiązać się też może z ujemnymi konsekwencjami wyrażającymi się m.in. zatracaniem tożsamości kulturowej. Do tego gmina też musi się przygotować i potrafić przeciwdziałać negatywnym tendencjom, zwłaszcza na płaszczyźnie społecznej.

3.2 Uwarunkowania wewnętrzne rozwoju

Wyróżniono następujące determinanty rozwoju gminy:

- strukturę gospodarczą gminy i stan gospodarki gminy
- politykę gospodarczą gminy, w tym stosowane instrumenty promocji
- dostępność komunikacyjną i telekomunikacyjną gminy
- stan gospodarki odpadami
- stan gospodarki wodno-ściekowej
- rozwój przedsiębiorczości i zaradności mieszkańców
- sytuację demograficzną i strukturę społeczną gminy
- rozwój współpracy transgranicznej, głównie w ramach Euroregionu "Sprewa-Nysa-Bóbr"
- uwarunkowania środowiskowe i ład przestrzenny
- system zarządzania gminą.